

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของชุมชนชาวจีนในพื้นที่
ลุ่มน้ำแม่งอน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
Sustainable Cultural Tourism Development of Chinese Community,
Mae-ngon Watershed Area, Fang District, Chiang Mai, Thailand

วีระพล ทองมา¹ วินิตรา ลีละพัฒนา¹ และนวนจันทร์ ทองมา¹
Weerapon Thongma¹, Winitra Leelapattana¹, Nuanchan Thongma¹

¹คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ 50290

บทคัดย่อ

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน (sustainable cultural tourism) นั้น เป็นจุดประสงค์หลักสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากหลักการสำคัญของการท่องเที่ยวทางเลือก (alternative tourism) ประเภทนี้นั้นปรารถนาที่จะลดความขัดแย้งและสร้างความเข้าใจระหว่างคนภายในชุมชน สังคมและประเทศชาติให้เกิดความเข้าใจที่ดี รักและเคารพในศักดิ์และศรีของความเป็นคน โดยที่การวิจัยได้มุ่งศึกษาเฉพาะชุมชนชาวจีนยูนานในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่งอน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ และหลังจากที่มีการประชุมเวทีชาวบ้านแล้วเปิดโอกาสให้ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลแม่งอน ผู้นำชุมชน ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้พิจารณาคัดเลือกชุมชนที่พวกเขาคาดว่าจะมีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งมีฉันทามติให้คณะผู้วิจัยดำเนินการในพื้นที่ชุมชนชาวจีนยูนาน (บ้านยาง) ตำบลแม่งอน

การวิจัยครั้งนี้ได้ประเมินศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้วยการประเมินจากกลุ่มตัวอย่างในชุมชนเป้าหมาย จำนวน 50 ราย และได้ใช้วิธีการวิจัยแบบปฏิบัติจริง (action research) ด้วยความหลากหลายวิธีในการได้มาซึ่งข้อมูลทั้งข้อมูลที่เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) จากเอกสาร ตำราและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชาวจีนยูนานและข้อมูลที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) เช่น การสอบถาม สัมภาษณ์ จัดเวทีชาวบ้าน ระดมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งการจัดทำโครงการนำร่อง (pilot project) พร้อมทั้งการสังเกตการณ์จากสถานการณ์จริงดังกล่าว จากนั้นได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยสถิติบรรยาย (descriptive statistics) เกี่ยวกับการพรรณนาข้อมูล ลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ผลการประเมินศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชนภายในชุมชน นอกจากนี้การวิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ของผลการประเมินศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายในชุมชนบ้านยาง โดยมี สถิติ X^2 - test

ผลการประเมินศักยภาพของชุมชนทำให้ทราบว่าชุมชนชาวจีนยูนาน (บ้านยาง) นั้น มีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากในพื้นที่ของชุมชนเป็น

ที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์โรงงานหลวงที่ 1 (ฝาง) ซึ่งถือว่าเป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต (Living SITE Museum) โดยมุ่งเน้นให้ชุมชนและคนภายในชุมชนเป็นศูนย์กลางของการนำเสนอเรื่องราวประวัติศาสตร์ความเป็นมา ภูมิปัญญา ความรู้และประสบการณ์ผ่านทางนิทรรศการ วัตถุที่สะสมมาตั้งแต่อดีต หลักฐานทางประวัติศาสตร์ในชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงอนุรักษ์ควบคู่ไปกับ “โรงงานสีเขียว” ที่สร้างขึ้นตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ที่ปรารถนาให้พิพิธภัณฑ์ในชุมชนบ้านยางเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่เชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม นั่นเอง

ชุมชนชาวจีนยูนานบ้านยางยังคงรักษาเอกลักษณ์ด้านความเชื่อและค่านิยมตามวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนมาตั้งแต่บรรพบุรุษอย่างแน่นแฟ้น ซึ่งนักท่องเที่ยวไม่จำเป็นที่จะต้องเดินทางไปไกลถึงประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน แต่สามารถศึกษาจากขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิตแบบชาวจีนยูนานได้ในชุมชนบ้านยางแห่งนี้ ตั้งแต่สภาพของบ้านเรือน การแต่งกาย การใช้ภาษาพูด การใช้ภาษาเขียน หรือแม้แต่การประกอบอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวจีนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ชุมชนบ้านยาง ยังได้มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สำหรับนักท่องเที่ยวทั้งทางด้านที่พักแบบโฮมสเตย์ ซึ่งนักท่องเที่ยวจะมีโอกาสได้สัมผัสบรรยากาศของพี่น้องชาวจีนที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ภายใต้ความหลากหลายของศาสนาและความเชื่อ โดยเฉพาะศาลเจ้า เจ้าแม่กวนอิม พุทธศาสนา คริสต์ศาสนา และอิสลาม เป็นต้น การได้ชิมและรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพอันเลิศรสของชาวจีน เช่น สุกี้ยูนาน ขาหมูหมั่นโถและไก่ดำตุ๋นยาจีน เป็นต้น

สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนนั้น ผู้ให้ข้อมูลรายงานว่ามีส่วนร่วมในระดับมากในกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมทางความคิด (ความเชื่อและค่านิยม) และวัฒนธรรมบรรทัดฐาน (อาชีพและวิถีชีวิตประจำวัน) ส่วนด้านวัฒนธรรมบรรทัดฐาน (อาหารและพืชสมุนไพร) รวมทั้งด้านวัฒนธรรมทางวัตถุ (ศิลปะและหัตถกรรม) นั้นผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับปานกลางเท่านั้น

นอกจากนี้ผลการวิจัยเกี่ยวกับการทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านยางโดยใช้ X^2 - test นั้นพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ระบุว่าชุมชนชาวจีนยูนานในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่อง อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของประชาชนภายในชุมชน

Abstract

Sustainable cultural tourism is the main goal of this research due to important principle of alternative tourism which aims to decrease the conflicts and build up understanding among the people in the community, society and country leading to good understanding, loving and respecting the sacredness and honor of a human being wherein the research focuses on the study of the Chinese Yunnan community in Mae Ngon Watershed Area, Fang district, Chiang Mai province. A stage meeting opened opportunities for the administrators of the Sub-district Administration Organization (SAO) of Mae Ngon and community leaders as well as the stakeholders in considering and choosing the communities that they expect to have the cultural tourism destinations potentials. With partiality, the research committee conducted the research in the Chinese Yunnan community (Ban Yang) in Mae Ngon sub-district.

This research evaluated the cultural tourism destination potential from a sample in the community consisting of target 50 individuals and used the research method as action research including many methods in data collection. Secondary data were from textbooks and printed documents/matter about Chinese Yunnan while primary data were from questionnaire, interview, community forum, brainstorming, exchange of ideas, pilot projects as well as observing real situations. Data were analyzed by descriptive statistics, personal characteristics of the sample. Results were on the evaluation tests of cultural tourism destination potential and people participation of the community. The research also analyzed the relationship between the evaluation results of cultural tourism destination potential and level of people participation in the community by chi-square test (χ^2 -test).

Results of the evaluation of the cultural tourism destination potential of Chinese Yunnan (Ban Yang) community showed it has high potential as cultural tourism destination since in the area it has First Royal Factory at Fang the Museum which is a live museum or Living SITE Museum. It highlights this community and the community committee as the center of presenting the history, local wisdom, and experience as an exhibition of things collected from the past or history of the community as a knowledge coupled with "green factory," built following the Royal Initiatives of HRH Princess Sirindhorn who graciously desires that the Museum in Ban Yang community be a cultural tourism destination.

The Chinese Yunnan Ban Yang community still keeps or maintains the identity of their beliefs and values of Chinese way of life inherited from their ancestors and which the tourists do not necessarily have to travel to mainland China but can study from the customs and traditions Chinese Yunnan way of life in the Ban Yang community itself. These include the house architecture, clothing/ apparel, speaking Chinese, writing Chinese or Chinese cooking. Besides these, the BanYang community has developed convenience facilities for the tourists in terms of homestay accommodation in which the tourist can experience living together with the Chinese Yunnan peacefully and experience their various religious beliefs especially Chinese temple/Shrine, The bodhisattva (Guan Yin), Buddhist religion and Islam too. The tourists can also enjoy healthy Chinese food such as Suki Yunnan, pork leg, and back chicken and herbs soup as examples.

Concerning people participation in cultural tourism destination development, respondents reported that there was high participation in cultural activities, and ideas-thinking (beliefs and values) and norms-doing (occupation and way of life). On the other hand, in norms-doing (food and herb) including material-having (art and handicraft), participation was moderate. In addition, research results by X^2 -test showed that the relationship between the potential of cultural tourism destination and levels of people participation in developing their community into a cultural tourism destination was statistically insignificant or no relationship. Thus, the hypothesis that Chinese Yunnan in Mae Ngon Watershed Area Fang district Chiang Mai province that has potential to be a cultural tourism destination has a relationship with Chinese Yunnan people participation in cultural tourism destination development is rejected.